

Biuletyn Polonistyczny

13.05.2019

Data wydarzenia: 16.05.2019 - 17.05.2019

Epistolografia w Polsce Ludowej (1945-1989). List i jego pochodne w systemie politycznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym państwa

Typ wydarzenia: Konferencja

Miejscowość: Warszawa

Organizatorzy: Oddziałowe Biuro Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej IPN

Celem konferencji jest m.in. próba odpowiedzi na pytanie, jaką rolę odgrywały w obiegu informacyjnym Polski Ludowej korespondencja i jej pochodne oraz w jaki sposób, w jakim zakresie i na ile skutecznie – mimo wszystkich związanych z tym ograniczeń systemowych – wpływały na tamtą rzeczywistość polityczną, społeczną, gospodarczą i kulturalną. Czy mogły ją kształtować w sposób podobny do nowoczesnych – cyfrowych narzędzi komunikacji?

W ramach sesji chcielibyśmy przybliżyć następujące grupy tematów i związanych z nimi zagadnień szczegółowych:

- Korespondencja jako źródło historyczne – problemy metodologiczne
- Aspekt polityczny. List jako narzędzie walki, interwencji i dialogu politycznego
- List i jego pochodne w systemie opresji państwa
- Aspekt społeczny i gospodarczy
- Aspekt społeczny i kulturalny
- Instytucje związane z obiegiem korespondencji
- Konkursy historyczne ogłaszane przez media lokalne (lata dziewięćdziesiąte) – pierwsze wypowiedzi nieskrępowane cenzurą dotyczące lat 1939–1989.

PROGRAM KONFERENCJI:

16 maja, czwartek

9.00–9.10 Rozpoczęcie konferencji

9.10-10.50 Sesja I: Korespondencja w działalności aparatu władzy i tajnej policji politycznej

- **Dr Sebastian Drabik**
Rola korespondencji w działalności partii. Biuro Listów w strukturze KW PZPR na przykładzie Krakowa (1955-1975)
- **Dr Zbigniew Bereszyński** (Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu)
Korespondencja pocztowa jako obiekt zainteresowania Służby Bezpieczeństwa a walka z przejawami postaw proniemieckich wśród rdzennej ludności Górnego Śląska (1957-1989)
- **Dr Bartłomiej Noszczak** (OBBH IPN w Warszawie)
Wojna na słowa. Rola korespondencji w apogeum milenijnego konfliktu państwa z Kościołem katolickim w Polsce (1966 r.)
- **Dr Monika Komaniecka-Łyp** (OBBH IPN w Krakowie)
Perlustracja korespondencji jako sposób wykrywania przez SB potencjalnej i faktycznej działalności wywiadowczej państw zachodnich w PRL w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych
- **Dr Sebastian Ligarski** (OBBH IPN w Szczecinie)
„Mój Drogi Teodorku”. Listy ks. Romana Gradolewskiego (TW „Władka”) do kpt. Teodora Okwieta (1962-1973)

10.50-11.10 Pytania do prelegentów/dyskusja

11.10-11.20 Przerwa na kawę

11.20-17.10 Sesja II: Korespondencja jako źródło do badań życia społeczno-politycznego, kulturalnego i naukowego PRL (część 1-3)

- **11.20-13.00** Część 1
- **Dr Tomasz Łabuszewski** (OBBH IPN w Warszawie)
Grypsy członków konspiracji niepodległościowej – listy donikąd? – korespondencja pomiędzy dwoma światami – jej wartość historyczna czy tylko emocjonalna?
- **Waldemar Borzestowski** (Wydział Historyczny, Uniwersytet Gdański)
Rzeczywistość powojennego Gdańska z lat 1945-1947 na podstawie raportów konduktorskich pracowników Miejskiego Zakładu Komunikacyjnego i Międzykomunalnego Zakładu Komunikacyjnego Gdańsk-Gdynia
- **Dr hab. Jakub Isański** (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
Świadectwa wojennego i powojennego bezprawia w listach – opisach pamiętnikarskich pionierów na Ziemiach Zachodnich
- **Dr Anna Maria Adamus** (OBEN IPN w Warszawie)
Papierowa protekcja. Listy do wicepremiera Władysława Gomułki od osób, które podawały się za jego krewnych – analiza źródłoznawcza (1947-1948)
- **Prof. dr hab. Leszek Zygmier** (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie)
Między teologią a polityką. Listy pasterskie z okresu stalinowskiego jako

forma komunikacji biskupa/biskupów z wiernymi w systemie totalitarnym
(przykład diecezji płockiej)

13.00-13.20 Pytania do prelegentów/dyskusja

13.20-13.50 Przerwa

- **13.50-15.30** Część 2
- **Piotr Budzyński** (Uniwersytet Łódzki)
Korespondencja pracowników naukowych jako źródło do badań nad problematyką stalinizacji środowiska akademickiego
- **Piotr Pasisz** (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach)
Korespondencja jako źródło do badań z zakresu historii historiografii na przykładzie biografii intelektualnej Celiny Bobińskiej
- **Dr Beata Bolesławska-Lewandowska** (Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, Warszawa)
Korespondencja Zygmunta Mycielskiego jako źródło do badań nad życiem kulturalno-politycznym Polski po 1945 r.
- **Dr Małgorzata Sieradz** (Instytut Sztuki, Polska Akademia Nauk)
Muzykologia polska w latach 1945-1956 w przekazach głównych przedstawicieli środowiska (na podstawie zachowanych źródeł epistolarnych)
- **Dr Anna Maria Jackowska**
Funkcjonowanie polskich placówek dyplomatycznych we Francji w świetle wytworzonej przez nie korespondencji w latach 1945-1989

15.30-15.50 Pytania do prelegentów/dyskusja

15.50-16.00 Przerwa na kawę

- **16.00-17.20** Część 3
- **Dr hab. Monika Siama-Salmon** (Université de Lille)
List jako forma kontestacji systemu społeczno-politycznego PRL przez Polonię z północnej Francji (1945-1989)
- **Dr Anita Młynarczyk-Tomczyk** (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach)
Wielka katechizacja Narodu „w poczuciu obowiązku wobec Boga i wobec Ojczyzny”. Listy Pastorskie Episkopatu Polski z okresu Wielkiej Nowenny i Milenium Chrztu Polski (1957-1966/1967)
- **Dr Jan Olszek** (Biuro Badań Historycznych IPN / Instytut Studiów Politycznych PAN)
Badacz w gąszczu szyfrów i pseudonimów. Konspiracyjna korespondencja jako źródło historyczne na przykładzie materiałów z Archiwum Wiktora Kulerskiego
- **Kamil Kartasiński** (Uniwersytet Śląski, Muzeum w Gliwicach)
„U mnie wszystko dobrze” – listy żołnierza IWP do rodziców jako przykład postrzegania otaczającej rzeczywistości i zapis egzystencji z początku lat osiemdziesiątych (1982-1984)
- **17.20-17.40** Pytania do prelegentów/dyskusja

17 maja, piątek

9.00-10.40 Sesja I: Listy do czasopism

- **Dr Anna Marcinkiewicz-Kaczmarczyk** (Wydział Badań Archiwalnych i Edycji Źródeł Archiwum IPN w Warszawie)
Charakter oraz treść listów do redakcji publikowanych na łamach prasy Ligi Kobiet w latach 1946-1956
- **Filip Gończyński-Jussis**
Biuro poszukiwań, trybuna propagandy, giełda części zamiennych. Listy od czytelników publikowane w tygodniku Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej „Przyjaźń” w latach 1949-1989
- **Maciej Kaproń**
Propagandowe wykorzystanie w „Żołnierzu Wolności” listów z polskich szkół, zakładów pracy i organizacji do Żołnierzy Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej stacjonujących na Bliskim Wschodzie w latach 1973-1979
- **Andrzej Władysław Kaczorowski**
Listy do „Słowa Powszechnego” w mojej praktyce dziennikarskiej (1976-1989)
- **Piotr Juchowski** (Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego)
Aspekt polityczny listów od czytelników do redakcji „Gazety Krakowskiej” oraz tygodnika „Rzeczywistość”: wrzesień 1980-grudzień 1981. Studium porównawcze

10.40-11.00 Pytania do prelegentów/dyskusja

11.00-11.10 Przerwa na kawę

11.10-15.00 Sesja II: Listy jako skargi, protesty, petycje i interwencje (część 1-2)

- **11.10-12.30** Część 1
- **Dr Daniel Gucewicz** (OBBH IPN w Gdańsku)
Petycje wiernych do władz państwowych w sprawach budownictwa sakralnego w Gdańsku 1945-1990
- **Dr Łucja Marek** (OBBH IPN w Krakowie)
„Skarga i protest” – anonimowy list w obronie listu biskupów polskich do biskupów niemieckich z 1965 r.
- **Maria Konieczna** (OBUWiM w Krakowie, Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II w Krakowie)
Mieszkaniec Nowej Huty w proteście wobec peerelowskiej rzeczywistości lat siedemdziesiątych – sprawa operacyjnego rozpracowania o kryptonimie „Renegat”
- **Prof. dr hab. Krzysztof Tarka** (Instytut Historii, Uniwersytet Opolski)
Listy otwarte Jędrzeja Giertycha do społeczeństwa w kraju (1976, 1982, 1987)

12.30-12.50 Pytania do prelegentów/dyskusja

12.50-13.20 Przerwa

- **13.20-14.40** Część 2
- **Paweł Fiktus** (Uniwersytet Wrocławski/Wyższa Szkoła Prawa we Wrocławiu)
Analiza skarg kierowanych do Inspekcji Robotniczo-Chłopskiej we Wrocławiu w latach 1985-1989
- **Dr Bożena Witowicz** (Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie)
Listy obywateli do władz PRL związane z postacią ks. Jerzego Popiełuszki, jego śmiercią, dochodzeniem w sprawie i procesem toruńskim
- **Piotr Syczak** (Wydział Historyczny, Uniwersytet Gdański)
Skargi i zażalenia z województwa gdańskiego do Najwyższej Izby Kontroli o. Gdańsk oraz Inspekcji Robotniczo-Chłopskiej w latach 1985-1989
- **Dr Michał Przeperski** (Biuro Badań Historycznych IPN)
Prześlona anomia. Listy do instancji partyjnych i rządu w latach 1988-1989

14.40-15.00 Pytania do prelegentów/dyskusja

15.00 Zakończenie konferencji

Pytania, wątpliwości i uwagi związane z konferencją prosimy kierować do jej organizatorów:

dr Anny Marii Adamus (OBEN IPN w Warszawie)

Kontakt: tel. (0-22) 860-70-51, e-mail annamaria.adamus@ipn.gov.pl

dr. Bartłomieja Noszczaka (OBBH IPN w Warszawie)

Kontakt: tel. (0-22) 860-70-40, e-mail bartlomiej.noszczak@ipn.gov.pl

Przewidziana jest publikacja referatów w tomie pokonferencyjnym.

Adres: Przystanek Historia Centrum Edukacyjne IPN im. Janusza Kurtyki, ul. Marszałkowska 21/25, Warszawa

Do pobrania:

- [Zaproszenie11.0402.pdf](#)

Linki:

- <https://warszawa.ipn.gov.pl/waw/aktualnosci/52006,Konferencja-naukowa-Epistolografia-w-Polsce-Ludowej-19451989-List-i-jego-pochodn.html>

Słowa kluczowe: epistolografia, PRL, korespondencja, historia, list